Autizmus: egyéni szükségletek és terápiák

Szeleczki István

Vezető gyógypedagógus

Autista Mintaház Diagnosztikai és Terápiás Centrum

2026.11.05.

Autizmusból adódó egyéni szükségletek

- DSM-V:
  - Társas kommunikáció és interakció
    - Társas-érzelmi kölcsönösség hiánya
    - Nonverbális kommunikáció hiányosságai
    - Kapcsolatok kialakításának és fenntartásának nehézségei
  - Korlátozott, ismétlődő viselkedésminták és érdeklődési körök
    - Sztereotip mozgások, beszéd, tárgyhasználat
    - Fixált érdeklődési körök
    - Szenzoros reaktivitási eltérések

Autizmus: magyarázó elméletek

- TOM :az általunk megfigyelt személy cselekvéseit feltételezett vélekedésekkel, vágyakkal, érzelmi állapotokkal magyarázzuk
- Végrehajtó működés-zavar hipotézis: homloklebeny végrehajtó működés vezérlő funkciója: viselkedés tervezés, rossz megoldások gátlása, új terv kipróbálása
- Gyenge centrális koherencia hipotézis: az észlelés során felvett információkat egységbe szervezik, feldolgozák (Happé, Frith)

Érintett területek

- Beilleszkedést szolgáló viselkedés
- Kapcsolatteremtés, kezdeményezés, szociális területek
- Kommunikáció megértése, használata, nem verbális kommunikáció
- Érzékelés, arousal szint
- Önkiszolgálás, önállóság –étkezés, szobatisztaság, öltözködés
- Tanulás, motiváció, érdeklődés
- Tevékenység tervezése, térben és időben történő tájékozódás

Akadálymentesség autizmusban

- Alternatív kommunikációs eszközök
- Vizuális segítség, bejósolhatóság, átlátható, kiszámítható környezet
- Motivációs rendszer felépítése, egyértelmű elvárások
- Zavaró ingerek hatásainak kiküszöbölése (egyéni védőeszközök, környezet alakítása, stresszkezelési technikák)

Terápiás eljárások

Autizmus-specifikus viselkedéses és fejlesztő módszerek

- ABA (Applied Behavior Analysis – Alkalmazott Viselkedéselemzés)
- TEACCH
- PECS (Picture Exchange Communication System)
- DIR / Floortime modell (https://www.autismspeaks.org/dir-floortime)
- Low Arousal (https://www.lowarousal.com/key-concepts)
- https://www.youtube.com/watch?v=hD34ChYPVSA
- CBT (https://ejtk.hu/tudastar/fedezd-fel-a-cbt:-a-kognitiv-viselkedesterapia-titkai)

Pszichológiai és szociális fejlesztések

- Kognitív viselkedésterápia (CBT)
- Szociális-kommunikációs kiscsoportos tréningek
- Neuroaffirmatív (neurodiverzitást támogató) pszichoterápia

Mozgásos, szenzoros és kiegészítő terápiák

- Ayres-terápia (Szenzoros integrációs tréning) / DSZIT
- TSMT (Tervezett Szenzomotoros Tréning) és HRG (Hidroterápiás Rehablitációs Gimnasztika
- Zenei interakció
- Állatasszisztált terápia
- Művészetterápia

Orvosi és gyógyszeres kezelés

- Másodgenerációs antipszichotikumok
- Pszichostimulánsok a kísérő ADHD (figyelemhiányos hiperaktivitás-zavar) tüneteire.
- Melatonin a gyakori alvászavarok kezelésére

Terápiákkal kapcsolatos elvárások

- Evidenciákon, bizonyítékokon alapszik
- Holisztikus megközelítést alkalmaz
- Felmérés előzi meg
- Folyamatos kommunikáció zajlik a szülővel
- Figyelembe veszi az autizmusból adódó szükségleteket
- Megfelelő prioritások mentén történik (pl. iskolai fejlesztések)

Moderált beszélgetésen érintett témák

- Korábbi terápiás tapasztalatok
- Közlik-e a szülők az elvárásaikat a terápiát végző szakemberekkel?
- A különböző életkorokban milyen terápiás célokat, prioritásokat fogalmaznak meg a családok, ezek menyire vannak összhangban az éppen zajló terápiás folyamatokkal?
- Van-e együttműködés, hatékony kommunikáció a terápiás szakemberek és a családok között?